

3

PŘÍPRAVA ZÁKLADŮ

Když mě poprvé napadlo žít celý rok bez peněz, nepomyslel jsem na to, že to bude tak složité. I když jsem měl vždycky rád k dispozici trochu hotovosti navíc, od mých dob zuřivého konzumu už nějaká doba uplynula. Čím víc jsem však začal prozkoumávat králičí noru „freeeconomic“ života, tím víc se z ní stávalo bludiště. Ne proto, že by to bylo samo o sobě tak složité, ale proto, že v moderních západních společnostech jsme už velmi zvyklí na své pohodlí a, co je důležitější, odnaučili jsme se mnoho tradičních dovedností. Lidé žili bez peněz hodně dlouho – přes 90 % času, kdy *Homo sapiens* naši planetu obývá. Problém je, že se z toho stalo něco jako zapomenuté umění.

Jako jednu z prvních věcí jsem si uvědomil to, že je ohromný rozdíl mezi žitím s velmi skromným rozpočtem a zákazem utratit jediné penny. Britská vláda klasifikuje domácnost, jež žije s příjmem 60 % pod středním ročním příjmem, jako chudou. Oficiálně řečeno, všechno pod 5 800 liber se považuje

za chudobu a pod 5 000 liber za nejtěžší chudobu. Nebo něco jako peklo na zemi. Podle vládních údajů žije v chudobě třináct milionů lidí v UK.

Chudoba je legrační fenomén. Vždycky je definovaná finančně a vždycky se vztahuje k tomu, kolik vydělávají jiní lidé. Je možné být nesmírně šťastný navzdory tomu, že máte jen málo peněz a oficiálně jste klasifikováni jako postižení chudobou. A taky můžete být velmi nešťastní, i když vyděláváte hodně peněz. Ti, kdo chtějí mít vždycky víc, budou žít vždycky v chudobě, bez ohledu na to, kolik vydělají, zatímco ti, kdo jsou spokojeni s tím, co mají, budou mít vždycky pocit, že žijí v hojnosti. Většinu chudoby v UK netvoří chudoba materiální, ale chudoba duchovní, stav myslí, ve kterém naplnění přichází jedině z honby po materiálním zisku. Značná část materiální chudoby na místech jako Afrika pramení právě z duchovní chudoby Západu, protože instituce jako Světová obchodní organizace nebo Mezinárodní měnový fond (MMF) i nadále mrzačí „rozvojové“ země dluhy a omezeními, jejichž cílem je umožnit západním vládám opatřovat extravagantní výrobky a levné potraviny, které my, spotřebitelé, vyžadujeme.

Zjistil jsem, že s trochou organizace bych snadno vyžil s pěti tisíci liber ročně, dokonce i s nájemným. Problémy začínají, když nesmíte používat peníze vůbec, čímž se za normálních okolností malá koupě mění v ohromný podnik. Řekněme, že žijete s miniaturní mzdou 50 liber týdně a přestane vám psát propiska. Propisky jsou, z finančního hlediska, levná záležitost; skoro každý si může doběhnout do nejbližšího obchodu a koupit si novou za 25 pencí. Bez peněz je to ale něco úplně jiného. Nezáleží na tom, jestli jsou propisky neuvěřitelně levné, je jedno, jestli půjdou na pět pencí; bez peněz si ji zkrátka nekoupíte. Místo abyste utratili ekvivalent dvou minut práce za minimální mzdu v UK, budete muset strávit tři čtvrtě dne výrobou nového pera z houby jménem hnojník inkoustový. To je rozdíl mezi skromným životem a životem zcela bez peněz. Tato skutečnost mi naháněla hrůzu.

PITVA MÝCH SPOTŘEBNÍCH NÁVYKŮ

Zdá se, že novináři a reportéři odhalili obludnost mého experimentu dříve než já. V počátečních stadiích byla často první položená otázka tato: „Jak to chcete udělat?“ Doufali v nějaký krátký a výstižný citát, který by snadno zapasovali do svého článku nebo rozhovoru. Ale jak pregnantně vyjádřit, jak se chystáte přežít bez peněz celý dlouhý rok?

Zjistil jsem, že nejlepší způsob, jak na tuto otázku odpovědět, je upřímně vyložit, jak přesně jsem se připravoval. Když jsem se rozhodl žít rok bez peněz, jako první jsem si formuloval pravidla a hned poté jsem vzal zápisník a udělal si seznam úplně všeho, co spotřebovávám; tady a teď, jak to stojí a leží. Nazval jsem to svým „detailním seznamem“. Abych si nějak uspořádal myšlenky, rozdělil jsem seznam na jídlo, energii, topení, dopravu, zábavu, osvětlení, komunikaci, čtení, umění a tak dále. Nakonec seznam zabral polovinu zápisníku – a to byl seznam člověka, který se považoval za poměrně umírněného spotřebitele. Obchází mě hrůza, když si představím, jak by asi vypadal seznam nějaké přední světové celebrity. Propracovával jsem se seznamem, snažil se přijít na to, jak bych mohl získat všechny věci, které bych normálně potřeboval, způsobem, který nezahrnuje účast peněz. Hned po pár stránkách začalo být jasné, že u většiny věcí bude zapotřebí, abych nebyl od toho, co spotřebuji, odcizen o víc než jeden stupeň; buď si to budu muset vyrobit sám, anebo znát člověka, který to vyrábí.

To byl vynikající výchozí bod. Poskytl mi spousty opravdu užitečných informací, na jejichž základě jsem se mohl rozhodovat. Kolik nových věcí se budu muset naučit před experimentem a v jeho průběhu? Kolik mě bude stát celá nezbytná infrastruktura? Kolik času mi zabere každá z činností? Jelikož tento rok byl o tom, méně spotřebovávat a ke zbývajícím věcem mít bližší vztah, umožnila mi tvorba seznamu určit mou základní úroveň existence, věci, bez nichž se skutečně neobejdu, a mé priority u všeho ostatního.

Jednou z nejužasnějších věcí na tomto procesu bylo, že mě donutil položit si otázku, jak moc důležitý je pro mě každý bod seznamu. Miluju chleba; je to hluboce zakořeněná závislost. Proces „detailizace“ mě přiměl uvědomit si, že abych měl chléb, musím si sehnat vlastní obilí, dovést si ho domů na přívěsu za kolem (což na rušných silnicích vždycy chvilku trvá) a rozemlít ho na mouku ručním mlýnkem na zrno. Musím si vyrobit vlastní kvásek a (na první dávku) počkat pět dnů. Za těch pět dnů si budu muset venku postavit troubu na chleba. Jakmile bude hotová a připravená k použití, budu ji muset roztopit a pak se o ni několik hodin neustále starat, než se můj chléb upeče. A v tu chvíli už budu zřejmě tak utahaný, že nebudu mít ani sílu sníst ten vynikající bochníček, jehož přípravou jsem strávil celý týden.

Podepisuji se pod ideologii „permakultury“. Permakultura znamená tvorbu lidských domovů a systémů produkce potravin na základě modelů, jež napodobují přírodní vzorce. Tyto modely nejenže eliminují takřka veškerý odpad a ušetří spoustu energie, ale také mnoho práce. I když bych určitě neřekl, že jsem líný, nepřipadá mi v pořádku vynaložit na výrobu jídla víc kalorií, než kolik vám ten kousek jídla dodá; jinak by mělo větší smysl lehnout si a číst si knížku. Nicméně vždycy existuje nějaká střední cesta. Psaní seznamu mi pomohlo uvědomit si, že budu-li chtít chleba, budu muset přijít s nějakým novým řešením. A stalo se. Rozhodl jsem se, že i když miluju chléb, budu ho muset mít jen jako občasný požitek. Místo toho budu klíčit zrní. To znamená, že rozsypete vrstvu žitného zrna na pár vrstvených děrovaných plat a dvakrát denně je zaléváte, dokud nevyklíčí. Zabere to jen pět minut, což je daleko méně práce – za vyšší výživovou hodnotu – než při výrobě chleba. I když co do chuti a vůně se to dá jen těžko srovnávat!

To je jen jeden příklad ze seznamu mnoha set. Další výhodou mého seznamu bylo, že mi umožnil přijít na to, kolik si budu muset našetřit a následně utratit, abych si vytvořil infrastrukturu nezbytnou

PŘÍPRAVA ZÁKLADŮ

k uskutečnění tohoto roku. Může znít ironicky nebo dokonce protikladně, když říkám, že budu muset šetřit a utrácet peníze, aby mohl proběhnout můj rok bez peněz. Ale nikdy jsem neřekl, že chci po lidstvu, aby přestalo používat peníze hned zítra, ani že bych rád, aby se příští týden přestala používat ropa. Jakkoli rád bych byl, kdybych se něčeho takového jednou dočkal, v současnosti by to způsobilo katastrofu, protože celá naše infrastruktura je založená na hojnosti obojího. Na peníze se dívám stejně jako na ropu; budeme-li trvat na jejich používání, pojdme je aspoň přestat vynakládat na zbytečné nebo i destruktivní věci a služby. Pojdme oba tyto zdroje využít k vybudování nové infrastruktury, která nám umožní žít doopravdy udržitelně z dlouhodobého hlediska. Pro mě to není ani tak o revoluci, jako spíš o evoluci, přechodu a transformaci.

Vypadlo to, že abych si vybuodoval základní infrastrukturu, kterou budu na rok života bez peněz zřejmě potřebovat, budu si muset ušetřit asi 1 600 liber za čtyři měsíce, během kterých mě čeká také spousta práce, aby bylo všechno připravené včas. Tato částka se zakládala na tom, že si koupím všechno (jako třeba příbytek) buď nové, nebo na dražším konci spektra věcí z druhé ruky, protože jsem nechtěl, aby celý můj rok ztroskotal ještě dříve, než začne. Neměl jsem však v úmyslu všechno si koupit. Měl jsem v plánu zjistit, kolik toho můžu získat zadarmo, když použiju odpad a nepotřebné věci druhých lidí, což naprosto zapadalo do ducha celého projektu. Bude to časově náročné, ale rozhodně možné.

Výzkum byl hotový a seznamy dokončené. Byl čas začít dávat dohromady všechny věci na seznamu, než přijde konec listopadu.

BUDOVÁNÍ INFRASTRUKTURY

STŘECHA NAD HLAVOU

Když uvažujete o tom, co potřebujete k přežití, první věci, které vás napadnou, jsou základní nezbytnosti. Na prvním místě byla střecha nad hlavou.

Když jsem se poprvé rozhodl žít rok bez peněz, neměl jsem potuchy, jak bych se mohl vyhnout placení nájemného. Věděl jsem, že nebudu moct žít v normálním domě, protože to by zahrnovalo utrácení podstatných finančních částek. Budu si muset pořídit nějaký přístřešek a dát ho někam, kde ho budu moct používat zadarmo. Na začátku jsem byl připraven uvažovat o čemkoli – stanu, jurtě, karavanu, týpí; bylo mi to jedno. Stan by zřejmě nebyl ideálním místem na trávení zimy, ale byl jsem tak odhodlaný začít, že jsem o tom vážně uvažoval. Ve svém „detailním seznamu“ jsem si vyhradil na ubytování 500 liber, což je 0,2 % průměrné ceny domu v mé oblasti. Mohl bych za to mít fantastický stan, směšně malý karavan nebo levou polovinu jurty. A nebyl jsem si ani jistý, jestli si to budu moct dovolit. A tak jsem se jednoho rána rozhodl vyzkoušet štěstí a dát si na Freecycle inzerát: „Hledám: Jakoukoli obytnou konstrukci – stan, jurtu nebo karavan.“

Karavan jsem sem napsal spíš jako vtip. Dovedete si představit mé překvapení, když mi odpověděla žena, která napsala, že má karavan, který by mi s velkou radostí přenechala. Má první reakce byla, že „je to příliš krásné, než aby to byla pravda“ a že půjde zřejmě o starý krám, který se už rozpadá. Vyšlo ale najevo, že nejde o nic takového – byl to dokonale postačující karavan, který – protože už byl starý přes deset let – již nesměl pobývat v kempech. Majitelka ho nemohla prodat, aniž by na něm nechala víc práce, než byla ochotná, a jeho parkování jí stálo 25 liber měsíčně. Zeptal jsem se, co ode mě chce za to, že ji karavanu

PŘÍPRAVA ZÁKLADŮ

zbavím. Podala mi s úsměvem na tváři klíčky a řekla, že je můj. To byl ohromný úspěch – nejenže jsem měl daleko větší, teplejší a bytelnější domov, než jsem očekával, ale znamenalo to také, že mohu škrtnout 500 liber z částky, kterou jsem k přípravě svého roku potřeboval. A kromě toho jsem si nemusel kupovat nic nového, což pro mě bylo stejně důležité.

JAK ZÍSKAT VĚCI ZADARMO

Existují dva fantastické online nástroje spojující lidi, kteří mají věci, jež už nepotřebují, s lidmi, kteří je mohou využít: **Freecycle** (www.freecycle.org) se skupinami po celém světě a **Freegle** (www.ilovefreegle.org). Tyto projekty nejenže zachrání dokonale použitelné výrobky před poleháváním na smetišti (Freecycle zachrání před skládkou čtyři miliony tun užitečných věcí ročně), ale snižují také produkci oxidu uhličitého, protože příjemci nemusejí protahovat dodavatelským řetězcem nové výrobky; produkty, které nevyhnutelně zahrnují spoustu použité energie (která byla zapotřebí k jejich výrobě a distribuci).

Pomocí těchto online systémů mohou lidé inzerovat věci, které už nepotřebují, ale jiní sem také mohou vyvěsit svou poptávku. Když takovou věc někdo ze skupin má a rád ji zašle do nového domova, může vás libovolně kontaktovat.

Další, tradičnější způsob, jak uspokojit vaše materiální potřeby, je zajít buď do místního sběrného dvora, nebo si projít svou čtvrt' a hledat věci, které lidé nechávají přede dveřmi či u kontejnerů. Je úžasné, co vše tu můžete najít – spousta věcí, které dnes používám, byly původně odsouzené k zavrážce.

Teď když jsem měl domov, musel jsem si najít nějaké místo, kde ho budu moct zadarmo zaparkovat. Nájem kdekoli ve městě není nic

levného; pár týdnů předtím jsem si vypočítal, že prvních sedm pracovních dnů v každém měsíci jde přímo k mé paní domácí. Uvědomil jsem si, že teď nebudu muset platit nájem, a tak budu moci svobodně působit jako dobrovolník v projektech, ve které věřím a které chci ve svém čase podporovat. Dostal jsem nápad – proč se nepustit do nějakého dobrovolnického projektu, který bude vlastnit kousek země, kam si budu moci zapíchnout karavan, aniž by to nějak zasahovalo do jeho činnosti?

Napsal jsem si seznam organizací, které připadaly v úvahu. Jedna z nich mi vyčnívala nad ostatní: Radford Mill Farm poblíž Bristolu. Třebaže stál od města dál než ty ostatní, byl to projekt, se kterým se mi opravdu chtělo pomoci. Chtěli po mně, abych pracoval víc dnů než v těch ostatních – tři dny v týdnu; což je ekvivalent práce prvních dvanáct dnů v měsíci, abych měl střechu nad hlavou. Jak mě upozornil jeden reportér, vypadá to dost nepříznivě v porovnání s těmi sedmi dny – při minimální mzdě – které bych musel odpracovat, abych si zaplatil nájem svého pokoje v Bristolu. Jenže tomuto druhu uvažování jsem se právě snažil vyhnout. V rámci dohody s komunitou lidí, jež provozovala farmu, jsem souhlasil, že budu pracovat devět hodin třikrát týdně, i když šlo o pružnou a neformální dohodu. Když děláte něco, co chcete dělat, nevádí vám udělat toho trochu navíc, když je třeba. Budu pomáhat pěstovat potraviny a udržovat pozemky (zvláště křoviny) a spolu s tím i všechno ostatní, co je potřeba k provozování organické farmy, jako je úklid a kompostování. Protože farma měla 100 akrů, bylo tu pro mě spousta místa, kde si budu moci pěstovat vlastní potraviny.

Jediná potíž s mým novým domovem byla ta, že jsem neměl k dispozici záchod. Abych tento problém vyřešil, rozhodl jsem se, že si postavím suchý kompostový záchod. Ten se nijak zvlášť neliší od toho normálního, až na to, že nemá splachování, a tak nevyplývá hektolitry vody. Navíc mi poskytne užitečné hnojivo. Jsou dvě možnosti, jak si postavit suchý záchod: jednou je strávit tři dny výrobou krásné stavby na podpěrách,

PŘÍPRAVA ZÁKLADŮ

kteřá vám poskytne spoustu pohodlí a možnost produkovat „humanuré“ (ano, je to přesně to, co si myslíte!). Humanure („lidský hnůj“) je výborné hnojivo, když ho vyrobíte správně, a když je připravený na roztroušení po zemi, podpěry vám umožní snadný přístup k němu. Druhá možnost je strávit půl hodiny výrobou „skromné stavby“ ze tří palet a dalších deset minut vykopáním metr hluboké a třicet centimetrů široké díry do země. Tím způsobem si vyrobíte jak mobilní záchod, tak i jednoduchou sprchu. Funguje to takhle: vykonáte potřebu a očistíte se svou oblíbenou metodou. Když jste hotoví, nabereíte trochu hlíny, kterou jste předtím vykopali, a nasypete ji na svůj výtvar, takže nevzniká nepříjemný zápach a nepřítahuje myši a krysy. Když je díra plná, vykopete si o kus dál jinou a skromnou stavbu přesunete nad ni. Stavba vám zároveň poskytne i zástěnu, když se sprchujete. Ne že by mě to zvlášť zajímalo, ale vedle mého karavanu byla veřejná cesta a myslím, že to poslední, co potřebuje nějaký ubohý pejskař vidět, je nahatý Ir třesoucí se v mrazivé zimní ráno pod stromem.

Zatímco můj kompostový záchod připadá některým kamarádům, když mě přijdou navštívit, jako dobrý zdroj zábavy, pro mě je to symbol všeho, co se snažím dělat. Kompostová toaleta pro mě ztělesňuje zdravý rozum a respekt nejen k životnímu prostředí, ale také k ostatním lidským bytostem. Opravdu si myslím, že dokud nepřestaneme znečišťovat řeky, které nám dávají život, nic se nezmění. Změna přijde, teprve až se naučíme větší úctě k přírodě. Pro mě „normální“ záchod zastupuje všechno duševně vyšinuté a destruktivní na světě. Bereme si čistou vodu a kálíme do ní. Lidské výměšky jsou výborné pro půdu, ale strašlivé pro vodní zásoby. Abychom je zase vyčistili, budujeme velké čistírny, degradujeme vodu všemi možnými chemikáliemi a potom ji zase vracíme zpět do systému. Zabere to nejen spousty energie, ale také to znamená, že pijeme vodu, ve které byly nejdříve ... a pak chemikálie. Je to absolutně šílené a přesně to demonstuje, jak opovržlivě se náš dnešní způsob života chová k životnímu prostředí.

V letech, kdy Indie pokojně bojovala o nezávislost na Británii, používal Gándhí jako symbol hnutí kolovrátek. Věděl, že skutečná nezávislost přijde, teprve až Indie bude nezávislá ekonomicky, a že Indie, jako národ, si potřebuje právo na svobodu zasloužit. Nakonec Indům přineslo nezávislost jejich odmítnutí kupovat britské oděvy a jejich rozhodnutí začít si znovu vyrábět své vlastní.

Nyní jsem měl tedy zajištěné uspořádání, v němž budu mít střechu nad hlavou bez nutnosti peněz; další starost byla ta, jak si budu vyrábět vlastní energii.

ENERGIE

Žít bez peněz a energeticky nezávisle znamenalo, že si budu vyrábět vlastní energii. Nebudu mít žádné plynové bomby, žádné jednorázové baterie ani žádné připojení k celostátní síti. Kdybych nebyl energeticky nezávislý, musel bych buďto platit účty, nebo žít zcela bez energie; ani jedno pro mě nebylo přijatelné.

Po energetické nezávislosti jsem toužil už dlouho, protože věřím, že bychom měli převzít zodpovědnost i v tom, že se postaráme o vlastní potřeby energie a likvidace odpadu. Poskytuje nám to lepší zhodnocení toho, co všechno spotřebujeme. Kromě toho si lze jen těžko představit marnotratnější energetickou síť, než je naše celostátní. I když je výborné dávat do konvice jen potřebnou vodu a vyměnit žárovky za energeticky účinnější, začnou vám tyto věci připadat naprosto nevýznamné, když se zamyslíte nad většími, systémovými problémy sítě. Podle Greenpeace „naš centralizovaný model výroby a přenosu energie promarní šokující dvě třetiny primárních energetických vstupů a vyžaduje od nás, abychom propálili daleko víc paliva a vypustili daleko víc oxidu uhličitého, než je nutné.“ Dvě třetiny veškeré elektřiny, která se vyrobí a dostane

PŘÍPRAVA ZÁKLADŮ

do sítě, se ztratí, ještě než dorazí do vašich zásuvek! Je to idiotský systém, na kterém vlády bezvýhradně lpí, a protože to nevypadá, že by s tím hodlaly něco dělat, je jen na nás jednotlivcích, abychom se chopili vesla.

Jak snadné je získat energetickou nezávislost, závisí na tom, kolik na to máte peněz. Když na to máte k dispozici deset tisíc liber, je to snadné. Ale pokud váš rozpočet umožňuje 350 liber, je to něco trochu jiného. Výzva, že mohu dokázat, že nemusíte být bohatí, abyste mohli žít způsobem, který je přátelštější k životnímu prostředí, pro mě představovala ohromnou motivaci. Lidé mi neustále říkají, že organické potraviny jsou jen pro ty, kdo si je mohou dovolit, ale není to pravda. Starat se o to, co si strkáte do těla, oprostít naše potraviny od chemikálií, pesticidů, syntetických hnojiv a aditiv, je přece důležitější než mít pár set televizních kanálů. V roce 2008 se mi podařilo jíst stravu složenou ze 100% místně vyprodukovaných organických potravin, a to za minimální mzdu za práci na zkrácený úvazek. Na podzim toho roku se tato strava stala spouštěcím podnětem úspěšné národní kampaně *Eat the Change*, ve které se tisíce lidí po celé Velké Británii zavázaly, že budou dělat totéž po celý jeden týden.

Bylo pár základních věcí, které budu rozhodně potřebovat: vařič, něco na vytopení karavanu, co bude využívat místního odpadního materiálu, světlo, baterku, sprchu, zdroj energie pro laptop a mobilní telefon – moje „přechodové nástroje“ – abych mohl komunikovat a dokumentovat celý rok. Nejdůležitější byl samozřejmě vařič; bez něj bych musel celý rok jíst jen syrové potraviny. První nápad, který mi vytanul na mysli, bylo spojit topení s vařením a spotřebovat tak jen polovinu energie i úsilí. Nicméně to by znamenalo, že v horkých letních měsících bude vaření jídla znamenat zároveň i škvareň se ve vlastní šťávě. A tak jsem přišel na jiné řešení.

O pár týdnů dříve jsme s mým dobrým přítelem Chrisem Adamsem uspořádali workshop v rámci večerů *Freeskillingu*, jež měla naše místní

freeconomy komunita na programu každý týden. V tyto večery jeden člen komunity zdarma předváděl nějakou svou jedinečnou dovednost ostatním členům, jejichž počet se pohyboval od patnácti do sto padesáti. A stalo se, že jeden z workshopů byl právě na téma, jak si vyrobit raketová kamna: velice úsporný a účinný vařič vyrobený z recyklovaných materiálů. Chris se právě chystal odjet na cestu kolem světa po souši a měl nádherná raketová kamna, která teď nebude potřebovat. Protože věděl, že jen těžko najde domov, kde by byla k většimu užitku, laskavě mi je nabídnul. Takže jsem měl střechu nad hlavou i vařič, obojí od lidí, kteří už je nechtěli, a obojí zadarmo.

JAK SI VYROBIT RAKETOVÁ KAMNA

Co budete potřebovat:

Dvě velké plechovky od oliv (pro gastronomii) nebo jiné podobně veliké plechovky. Zeptejte se v místním lahůdkářství.

Kouřová trubka s kolenem, minimální průměr 10 cm

Nůžky na plech

Hodně silné pracovní rukavice

Izolační materiál (jako vermikulit nebo popel)

Postup

1. Nůžkami na plech opatrně odstříhnete celé dno z jedné plechovky. Potom do víka téže plechovky vystříhnete kulatý otvor o velikosti vašeho hrnce. Dávejte pozor, ať na plechovce nezůstanou ostré hrany.
2. Z druhé plechovky odstříhnete celé víko.
3. Do přední části druhé plechovky vystříhnete otvor o velikosti vaší kouřové trubky.
4. Udělejte drobné zářezy do dna první (vařicí) plechovky, abyste mohli její spodní okraj ohnout okolo svršku druhé plechovky.

PŘÍPRAVA ZÁKLADŮ

5. Teď vložte kouřovou trubku do patřičného otvoru a provedte ji nahoru skrz spodní plechovku; okolo ní musí být po stranách aspoň pět centimetrů volného místa, které vyplníte izolačním materiálem. Ten bude udržovat stálou teplotu a zároveň redukovat tepelné ztráty.
6. Na tuto plechovku položte tu druhou a opět vyplňte boky izolačním materiálem.
7. Nahoru položte pánev, u dna zahnuté kouřové trubky podpalte pár malých třísek a můžete vařit!

Jakmile zapálíte dřevo na dně, vyrazí plamen vzhůru kouřovou trubkou; od toho název „raketová“ kamna!

Vymyslel jsem, že pro vytápění karavanu jsou jedinou možností kamna na dřevo. Mohl bych spalovat odpadní dřevo, což je velmi ekologické. Hnijící dřevo produkuje metan, skleníkový plyn, který otepluje zemskou atmosféru dvacetkrát účinněji než oxid uhličitý. Jakkoli podivně to může znít, je lepší dříví spálit než ho nechat shnít. To neznamená, že byste měli uklízet po lesích; daleko lepším lovištěm jsou městské pustiny, protože tam dřevo netvoří součást přírodní ekologie. Věděl jsem také, že mohu prořezávat zalesněné oblasti na farmě, což je zároveň součástí dobrého obhospodařování půdy.

Po měsících zjišťování a pátrání jsem dostal tip, že jeden chlapík v místním squatu vyrábí kamna na dřevo z recyklovaných plynových lahví, součástek do jízdních kol a železného šrotu. Squaty mívají často špatnou reputaci a lidé si myslí, že ti, kdo v nich žijí, jsou paraziti, kteří do společnosti ničím nepřispívají. Skutečnost je často právě opačná: lidé žijící v původně neobydlených budovách dávají obvykle stejně zadarmo, jako dostávají. A moje kamínka to potvrzují: Gavin, squatter, kterého jsem poznal, mi vyrobil krásná kamna z odpadních materiálů

Obr. 1: „Můj vaříč!“